

**THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES
FORMATION OF BASIC PROFESSIONAL COMPETENCES MEDICAL
SPECIALISTS IN UNIVERSITIES I-II, III-IV ACCREDITATION**

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ БАЗОВИХ
ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ФАХІВЦІВ МЕДИЧНИХ ВНЗ I-II,
III-IV РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ**

Kushnir O.Yu.

Candidate of Medical Sciences, assistant
Department Bioorganic and Biological Chemistry and Clinical Biochemistry
Higher education institution in Ukraine «Bukovinian State Medical University»
Chernivtsi, Ukraine

Kurchanko K.P.

Assistant
Department Medical and Pharmaceutical Chemistry
Higher education institution in Ukraine «Bukovinian State Medical University»
Chernivtsi, Ukraine

Кушнір О.Ю

к. мед. н., асистент кафедри
біоорганічної і біологічної хімії та клінічної біохімії
ВДНЗ України «Буковинського державного медичного університету»
Україна, м.Чернівці

Купчанко К.П.

асистент кафедри
медичної та фармацевтичної хімії
ВДНЗ України «Буковинського державного медичного університету»
Україна, м.Чернівці

Abstract. The problem of personality development of future medical officer in the learning process. Theoretical and practical aspects, including ways to stimulate students to active cognitive activity. Identify the conditions necessary to improve the profile-oriented study subjects at the Department of Bioorganic and Biological Chemistry and Clinical Biochemistry Higher education institution in Ukraine «Bukovinian State Medical University» and Chernivtsi Medical College BSMU.

Keywords: personal development, professional competence, cognitive activity, future medical workers, the process of learning.

Анотація. Розглядається проблема розвитку особистості майбутнього медичного працівника у процесі навчання. Аналізуються теоретичні та практичні аспекти проблеми, зокрема способи стимулювання студента до активної пізнавальної діяльності. Визначаються умови, необ-

хідні для підвищення ефективності профільно-орієнтованого вивчення дисциплін на базі кафедри біоорганічної і біологічної хімії та клінічної біохімії ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет» та Чернівецького медичного коледжу БДМУ.

Ключові слова: розвиток особистості, компетентність професійна, пізнавальна діяльність, майбутні медичні працівники, процес навчальний.

Вступ. Інтеграція України в європейський науковий та освітній простір зумовлює зміни до реформування системи вищої освіти. В сучасних умовах становлення професіонала не можливе без чіткого визначення системи знань, умінь та навичок, професійних компетентностей, особистісних якостей фахівця.

У Великому словнику німецької мови іноземний термін «компетентність» характеризує здатність до дії та уміння використовувати знання у практичній діяльності [7, 5].

Ця тенденція полягає в тому, що підвищується роль когнітивних та інформаційних підходів в освіті, а звідси більш адекватним стає поняття «компетенція», на відміну від «кваліфікації».

У більшості закордонних досліджень останніх років поняття «компетенція» розуміється не як набір здібностей, знань та вмінь, а як здатність або готовність мобілізувати всі ресурси (організовані у систему знання і уміння, навички, здібності та психічні якості), необхідні для виконання задачі на високому рівні, адекватній конкретній ситуації, тобто у відповідності з цілями і умовами відбування дії. Наприклад Ф. Ерпенберг відносить компетенції до диспозиції власної організації особи в умовах діяльності [7, 12]. Б. Бергман вважає компетенції професіонала важливим особистим ресурсом [7, 12].

Питання розвитку творчих здібностей студентів має розглядатись з психолого-педагогічних положень про те, що здібності особистості не є вродженими якостями, вони формуються в житті і діяльності.

В умовах сьогодення все більший пріоритет серед вимог до випускників ВНЗ одержують вимоги системно організованих інтелектуальних, комунікативних, моральних початків. Таким чином, найважливішим завданням сучасної освіти є її переорієнтація на визначення компетенцій, що забезпечують якість освіти, адекватну вимогам часу [5, 156].

Оскільки випускнику медичного ВНЗ неможливо набути необхідних професійних знань без якісного засвоєння ним матеріалу фундаментальних дисциплін, то викладачі цих предметів мають закласти міцний фундамент для свідомого засвоєння студентами знань зі спеціальних предметів. Предметна система для майбутнього фахівця визначає зміст навчання, де кожен предмет має свій сенс. Студенти вважають, що не всі навчальні дисципліни, які вони вивчають, знадобляться в їхній майбутній професії [3, 42].

Одним із дієвих засобів можуть стати інтерактивні технології навчання, під час застосування яких здійснюється різноманітний вплив на особистість. Розвивальні й навчальні функції потрібно використовувати протягом усього навчання, при цьому вміло поєднувати їхні різновиди в системі занять [5, 160].

Основна частина. Викладачі (рис. 1) ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет» та Чернівецького медичного коледжу БДМУ, працюючи в злагодженій співпраці, виховують в студентів якості для формування професійної компетентності.

Така робота забезпечує, по-перше – **професійну орієнтацію студентів**, що здійснюється за рахунок створення для них ситуації свідомого вибору май-

бутьної професії з урахуванням реальних потреб медицини у фахівця певного профілю та рівня підготовки. Під час приймальної кампанії велику допомогу у виборі майбутньої професії надає інформаційний матеріал в приймальній комісії та інформація розміщена на сайті в мережі інтернет відповідних ВНЗ.

Рис. 1. Засоби набуття компетентності в системі Чернівецького медичного коледжу БДМУ / ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет».

Широко використовуються можливості інтернету, показуючи науково-популярні фільми про професію на створених спеціальних сайтах. По-друге – це **професійно-практична підготовка студентів**, яка реалізується під час виконання практичних робіт. По-третє підвищенню рівня пізнавальної самостійності, високому ступеню наочності й безперервному самоконтролю засвоєння знань та умінь, формуванню необхідних професійних компетенцій сприяє застосування в навчальному процесі інформаційних технологій. У ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет» та Чернівецькому медичному коледжі БДМУ для забезпечення студентів електронними навчальними матеріалами, організації та керування самостійною роботою, автоматизованого тестування впроваджено використання мережевих інформаційно-комунікаційних технологій навчання на базі LMS “Moodle”. Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) – віртуальне навчальне середовище або система управління навчанням, дистрибутив якої розповсюджується безкоштовно за принципами ліцензії Open Source. За допомогою цієї системи студент може дистанційно, через мережу “Інтернет” ознайомитися з навчальним матеріалом, який подається у вигляді різноманітних інформаційних ресурсів (текст, відео, анімація, презента-

ція, електронний посібник), виконати завдання та відправити результати їх виконання на перевірку викладачу [1, 66]. Співробітники університету та коледжу наповнили сервер дистанційного навчання (СДН) електронними навчально-методичними матеріалами. Мультимедійні можливості LMS “Moodle” дозволили викладачам максимально унаочнити навчальний матеріал у вигляді навчальних таблиць, презентацій лекцій, відеороликів тощо. Це дає змогу посилити інтерес студентів до навчального матеріалу, поліпшити його засвоєння, а на практичному (семінарському) занятті оптимальніше використати відведений час [1, 67].

Велике значення для формування професійних та комунікативних компетенцій студентів має, окрім застосування інтерактивних технологій, проведення ділових ігор, тренінгів. Основний метод, який використовують викладачі під час викладання лекційного матеріалу - це метод бесіди пояснення, тобто відбувається постійне живе спілкування зі студентами, обмін інформацією та досвідом, а це і є не що інше, як тренінг - запланований процес, призначений дати або поновити знання та навички і перевірити ставлення до проблеми. На відміну від традиційних, тренінгові форми навчання повністю охоплюють весь потенціал людини: рівень та обсяг її компетентності (соціальної, емоційної та інтелектуальної), самостійність, здатність до прийняття рішень, до взаємодії тощо. Звичайно, традиційна форма передачі знань не є сама по собі чимось негативним, проте у світі швидких змін і безперервного старіння знань традиційна форма навчання має звужені рамки застосування. Отже, проводячи тренінг кожен із групи учасників допомагає один одному стати більш компетентним, учасники вступають у взаємодію, у центрі процесу є проблема та її розуміння учасниками групи, при цьому активність учасників вища, ніж активність ведучого, відкриття учасниками в собі нових можливостей, відчуття того, що вони знають і вмють більше, ніж до цього часу думали про себе.

Досить прогресивною в педагогічній практиці вважається технологія співробітництва. Яскравим прикладом реалізації цієї технології у вказаних ВНЗ є робота студентського наукового гуртка [6, 59]. Студенти стають не лише учасниками, а й партнерами науково-дослідної процесу, беруть активну участь у всіх напрямках наукової діяльності закладу, набуваючи неоціненного досвіду роботи. Така співпраця сприяє розвитку творчих здібностей студентів [4, 32]. Адже, для того, щоб майбутні спеціалісти могли успішно адаптуватися до нових умов життя, гармонійно та безконфліктно взаємодіяти в конкретному середовищі, необхідно, щоб процес розвитку здібностей, якостей та умінь відбувався в освітньому просторі ВНЗ систематично і планомірно шляхом їх залучення до науково-дослідної роботи та участі в науково-практичних і науково-теоретичних конференціях. Під час підготовки виступів студенти готують різноманітний ілюстративний матеріал, фото- та відеоматеріали, їх виступ завжди мають табличний та графічний супровід [2, 35].

Необхідною умовою для майбутнього профорієнтування студентів навчальних закладів I-II р.а. та відбору кращих студентів у навчальні заклади III-IV р.а. є співпраця між навчальними закладами. Одним із пріоритетних напрямків співпраці викладачів ВДНЗ України «Буковинського державного медичного університету» та Чернівецького медичного коледжу є визначення сфер взаємодії викладачів кафедри біоорганічної і біологічної хімії та клінічної біохімії БДМУ з викладачами суміжних дисциплін ЧМК БДМУ для покращення ефективності навчання та якості знань студентів, а також виявлення здібних до подальшого навчання у БДМУ студентів ЧМК БДМУ [4, 32].

Невід’ємною частиною навчально-виховного процесу є те, що фахова майстерність

викладачів та методичне обслуговування навчально-виховного процесу знаходяться на високому рівні. Згідно нашого погляду на проблему формування професійної компетентності потрібно широко застосовувати можливості сучасних технологій. Зокрема нами використовуються презентації навчальних матеріалів для студентів на телеекрані під час проведення лабораторно-практичних занять. Це дає можливість сформувати уяву студентів для розуміння і майбутнього застосування набутих навичок та вмінь.

Викладачами кафедри біоорганічної та біологічної хімії та клінічної біохімії проводиться консультативна робота щодо підготовки навчально-методичних матеріалів. Співпраця щодо підготовки навчально-методичного матеріалу має місце при створенні методичних вказівок для організації позааудиторної самостійної роботи для студентів ЧМК БДМУ, оскільки самостійна робота є ефективною тільки за умов належного методичного, навчального забезпечення та регулярного контролю результатів. Ось чому викладачі ВДНЗ України «БДМУ» та ЧМК БДМУ звертають особливу увагу на організацію самостійної роботи студента, яка активно впливає на характер навчального процесу та систематизує роботу студента впродовж всього семестру [4, 32].

Висновок. Отже, цілеспрямований розвиток особистості запорука формування конкурентноспроможного майбутнього спеціаліста. Формування базових професійних компетенцій у студентів неможливе без належного творчого підходу з боку професорсько-викладацького складу медичних вищих навчальних закладів I-II, III-IV ступенів акредитації.

Література

1. Бойчук Т.М. Досвід впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі буковинського державного медичного університету / Т.М. Бойчук, І. В. Геруш, В. М. Ходоровський // Медична освіта. – 2012. – №2. – С. 64 – 68.
2. Геруш І.В. Роль науково-дослідницької роботи студентів вищих медичних ВНЗ III-IV рівнів акредитації в її становленні як майбутніх фахівців / І.В.Геруш, І.М. Яремій, О.Ю. Кушнір // Медична освіта (ISSN 1681-2751). -2014. -№3. –С.34-36.
3. Гулай О.І. Компетентнісний підхід як основа нової парадигми освіти / Гулай О.І. // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2009. – №2. – С. 41 – 51.
4. Кушнір О.Ю. Досвід співпраці викладачів буковинського державного медичного університету та Чернівецького медичного коледжу / О.Ю. Кушнір, І.М. Яремій, О.О. Перепелиця // Матеріали навчально-методичної конференції [“Актуальні питання вищої медичної та фармацевтичної освіти: досвід, проблеми, інновації та сучасні технології ”] (м. Чернівці, 15 квітня 2013 р.) - Чернівці : Медуніверситет, 2013. – С. 32.
5. Луначек В.Е. Компетентнісний підхід як методологія професійної підготовки у вищій школі / Луначек В.Е. // Публічне управління: теорія та практика. – 2013. - Т.13, №.1. – С. 155 – 162.
6. Організація науково-дослідницької діяльності студентів в вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації / І.В. Геруш, О.Ю. Кушнір, І.М. Яремій, К.П. Купчанко // Матеріали навчально-методичної конференції [“Актуальні питання вищої медичної та фармацевтичної освіти : досвід, проблеми, інновації та сучасні технології – присвячені 70-річчю БДМУ” (23 квітня 2014 р., м. Чернівці)"] (м. Чернівці, 2014 р.) - Чернівці : Медуніверситет, 2014. – С. 58 - 59.
7. Петрук В.А. Формування базового рівня професійної компетентності у майбутніх фахівців технічних спеціальностей засобами інтерактивних технологій / Петрук В.А.// Монографія. – Вінниця: ВНТУ, 2011р. – 284 с.